

МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ (МІНДОВКІЛЛЯ)

вул. Митрополита Василя Липківського, 35, м. Київ, 03035, тел.: (044) 206-31-00, (044) 206-31-15,
факс: (044) 206-31-07, E-mail: info@merp.gov.ua, ідентифікаційний код 43672853

На № 02-1415 від 26.06.2023

Рахункова палата

Про надання інформації

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України на виконання доручення Прем'єр-міністра України Д. Шмигала розглянуло лист Рахункової палати щодо опрацювання рішення Рахункової палати від 06.06.2023 № 12-6 «Про розгляд звіту про результати аудиту ефективності виконання державними органами повноважень з управління об'єктами державної власності в частині визначення шкоди і збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації» та повідомляє.

Пунктом 2 постанови Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 326 «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації» (далі – Порядок) передбачено, зокрема міністерствам розробити і затвердити у шестимісячний строк методики, передбачені Порядком визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженим цією постановою.

Також, постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2022 № 951 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 326» внесені зміни до Порядку, згідно з якими уточнений порядок встановлення процедури визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, починаючи з 19.02.2014, а також відкориговані показники за якими повинна оцінюватися шкода, збитки та втрати і щодо яких Міндовкілля за поданням відповідних органів виконавчої влади повинно розробити і затвердити методики.

Щодо зауваження Рахункової палати в частині невизначеності виду документів, якими оформлюються виявлені факти та масштаби забруднень у розроблених Міндовкілля методиках повідомляємо наступне.

Міндовкілля розроблено та внесено на розгляд до Кабінету Міністрів України проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання функціонування сервісу фіксації фактів заподіяння шкоди навколишньому

UB
Міндовкілля
№25/5-12/11734-23 від 20.07.2023
КЕП: Крамаренко О. В. 20.07.2023 11:01
26B2648ADD3032E1040000009AA43400B50DA900
Сертифікат дійсний з 21.09.2022 00:00 до 20.09.2024 23:59

природному середовищу, внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії Російської Федерації «ЕкоЗагроза».

Проект постанови передбачає затвердження Порядку фіксації фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії Російської Федерації і Порядку організації та проведення огляду (обстеження) місця заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії Російської Федерації.

Щодо зауваження Рахункової палати в частині, що Міндовкілля в порушення вимог пункту 1 Порядку у Методичі визначення шкоди та збитків, заподіяних лісовому фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженій наказом від 05.10.2022 № 414, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 24.10.2022 за № 1308/38644 (далі - Методика) не передбачено процедур та реальних механізмів визначення шкоди та збитків, починаючи з 19.02.2014 зазначаємо наступне.

Відповідно до абзацу другого пункту 4 розділу III Методики факт самовільного користування на тимчасово окупованих територіях встановлюється постійними лісокористувачами та власниками лісів, користувачами мисливських угідь з урахуванням положень Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (далі – Закон) та цієї Методики.

Згідно із частиною 2 статті 1 Закону датою початку тимчасової окупації Російською Федерацією окремих територій України є 19.02.2014. Враховуючи викладене, Методикою враховані вимоги пункту 1 Порядку.

Крім того, Міндовкілля на виконання доручення Віце-прем'єр-міністра з відновлення України — Міністра розвитку громад, територій та інфраструктури України О. Кубракова від 26.12.2022 № 35689/0/1-22, надіслало заявку адміністратору Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації (далі – Реєстр пошкодженого та знищеного майна) – державному підприємству «Дія» (далі – ДП «Дія») із зазначенням переліку відповідальних посадових осіб, яким пропонується надати доступ для внесення інформації (документів) про пошкоджене та знищене нерухоме майно, про осіб, нерухоме майно яких пошкоджено або знищено, шкоду та збитки, завдані внаслідок пошкодження такого майна, та іншої інформації, визначеної до Реєстру пошкодженого та знищеного майна, згідно із Порядком подання інформаційного повідомлення про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.03.2022 № 380 (далі – Порядок внесення інформації).

ДП «Дія» листом від 12.01.2023 № 178/04.3-08 відмовило в наданні доступу до Реєстру пошкодженого та знищеного майна, і надало рекомендацію звернутись до Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури

України, як держателя Реєстру пошкодженого та знищеного майна, для отримання згоди на підключення до Реєстру пошкодженого та знищеного майна, оскільки підпунктом 18 пункту 24 Порядку внесення інформації передбачено, що користувачами Реєстру пошкодженого та знищеного майна можуть бути інші державні органи за їх зверненням до держателя та на підставі рішення держателя. Міндовкілля листами від 04.01.2023 № 25/3-20/169-23, від 21.03.2023 № 25/3-20/4244-23 та від 13.06.2023 № 25/3-20/9242-23 зверталось до Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України як держателя зазначеного реєстру з проханням надати дозвіл на підключення Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України до Реєстру пошкодженого та знищеного майна, але станом на 07.07.2023 відповіді не отримало. Як орган, відповідальний за визначення шкоди та збитків внаслідок знищення та пошкодження майна установ та організацій, що належать до його сфери управління, згідно з підпунктом 19 пункту 2 Порядку та з метою подальшого інформування Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, відповідно до пункту 3 постанови Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 року № 326 (далі – Постанова), листом від 03.04.2023 № 25/3-20/4900-23, Міндовкілля надало доручення керівникам зазначених установ:

- сформувати бази вихідних даних, що в подальшому можуть бути використані для оцінки збитків відповідно до пункту 17 Загальних засад, в тому числі здійснити фото-, відео- фіксацію поточного стану об'єктів державної власності, виготовити копії в електронному та паперовому вигляді правовстановлюючих документів, та документів, що підтверджують технічний стан об'єкту, понесені на його відновлення витрати, та підтверджуючі причинно-наслідковий зв'язок пошкоджень з воєнними діями;

- провести моніторинг, накопичення та систематизацію інформаційних джерел відповідно до пункту 18 Загальних засад, враховуючи рекомендації, викладені у пункті 6 Порядку;

- сформувати матеріальний резерв для якнайшвидшого усунення пошкоджень майна та мінімізації завданої шкоди в разі ураження об'єктів державної власності в ході військових дій;

- передбачити видатки на залучення в межах діючого законодавства відповідних фахівців, експертів, незалежних оцінювачів тощо при формуванні вихідних даних, а також здійсненні оцінки збитків, упущеної вигоди та потреб у відновленні;

- забезпечити взаємодію з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, уповноваженими на проведення аналітичної та стандартизованої оцінки шкоди та збитків, завданих внаслідок збройної агресії Російської Федерації, відповідно до пункту 5 Постанови та на організацію та координацію виконання невідкладних робіт з метою ліквідації небезпечних наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель і споруд, об'єктів незавершеного будівництва, запобігання загибелі

людей, зменшення обсягів можливих матеріальних втрат відповідно до пункту 4 Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 № 473.

Контроль ходу виконання зазначених доручень здійснюється щомісячно.

Щодо зауваження Рахункової палати в частині, що Міндовкілля у Методиці визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, затвердженій наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15.09.2022 № 366, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 28.10.2022 за № 1337/38673, (далі – Методика № 366) лише частково враховані вимоги до визначення збитків за напрямом «втрати надр» зазначаємо наступне.

Відповідно до відомостей електронної інформаційної бази спеціальних дозволів на користування надрами, яку відповідно до пункту 25 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615, веде ДНВП «Геоінформ України», на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та окремих територіях Донецької і Луганської областей обліковано 30 спеціальних дозволів на користування надрами, наданих з метою користування надрами, в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Абзацом четвертим частини першої статті 14 Кодексу України про надра серед інших визначено вид користування надрами як будівництво та експлуатацію підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод, отримання геотермальної енергії (теплової енергії надр), експлуатації підземних споруд, пов'язаної із запобіганням підтопленню навколишнього природного середовища внаслідок закриття шахт.

Вказаний вид користування надрами не передбачає здійснення видобутку корисних копалин, а лише використання гірничих виробок (техногенні порожнини), які утворились внаслідок ведення гірничих робіт у господарчих цілях.

Відповідно до пункту 10 Порядку визначення шкоди та збитків за напрямом втрата надр оцінюється за такими показниками як: обсяг самовільного, зокрема незаконного, користування надрами та збитки, завдані внаслідок самовільного користування надрами.

Оскільки вищевказаний вид користування надрами не передбачає проведення видобувних робіт, то і втрати надр шляхом вилучення гірничої маси в такому випадку відсутні.

Водночас, Держгеонадрами з метою підготовки наборів даних, необхідних для проведення розрахунку розміру збитків, заподіяних державі в

результаті самовільного користування надрами на тимчасово окупованих територіях та на іншій території України внаслідок збройної агресії Російської Федерації, укладено з ДНВП «Геоінформ України» угоду від 17.05.2023 № 25 про надання вказаних послуг по 937 об'єктах надрокористування.

На цей час в ДНВП «Геоінформ України» готуються набори даних по 433 об'єктах надрокористування, після отримання яких буде здійснено розрахунки та складено відповідні документи (в електронному та паперовому вигляді), визначені додатком 1 до Методики № 366.

Таким чином, встановлення правових підстав для розрахунку розміру збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин після 01.01.2024, не вплине на загальну динаміку розрахунку Держгеонадрами розміру збитків, завданих російською федерацією.

Слід зазначити, що згідно з пунктом 5 розділу I Методики № 366 Розрахунок розміру збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами (далі – Розрахунок), здійснюється за формою, наведеною у додатку 1 до цієї Методики № 366.

Вказаний Розрахунок може застосовуватися для розрахунку розміру збитків (Z_2), заподіяних державі внаслідок самовільного видобування корисних копалин на тимчасово окупованих територіях та на іншій території України внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Таким чином, Методикою № 366 встановлено форму документа, що складається за результатами розрахунку розміру збитків.

Також слід зазначити, що враховуючи специфіку сфери геологічного вивчення та використання надр, а також напрям визначення збитків «втрати надр», не всі положення Загальних засад можуть бути буквально застосовані у вказаній сфері.

Так, положення щодо визначення розміру реальних збитків внаслідок пошкодження та (або) знищення майна не можуть бути застосовані до визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, оскільки надра можуть бути лише втрачені, але аж ніяк не пошкоджені або знищені.

Отже, об'єктом збитків у сфері геологічного вивчення та використання надр є власне користування надрами на тимчасово окупованих територіях в період, який визначається відповідно до Методики № 366, та збройна агресія Російської Федерації на інших територіях України, про що вказано у пункті 2 розділу I Методики № 366.

Також слід зазначити, що згідно з пояснювальною запискою до проекту Методики № 366 державі у зв'язку з самовільним користування надрами на тимчасово окупованих територіях та на іншій території України внаслідок збройної агресії Російської Федерації заподіюються збитки у частині:

- 1) втрати вартості корисної копалини;

2) неотримання (недоотримання) коштів рентної плати за користування надрами та інших обов'язкових платежів до державного та місцевих бюджетів;

3) витрат держави на рекультивацію ділянки надр, порушених внаслідок незаконного видобування корисних копалин;

4) вартості адміністрування встановлення факту самовільного користування надрами, розрахунку розміру збитків та притягнення осіб до відповідальності.

Таким чином, основні методичні настанови, визначені Загальними засадами, з урахуванням специфіки сфери геологічного вивчення та використання надр враховані у вигляді встановлення п'ятикратного розміру у формулах розрахунку розміру збитків, визначених Методикою № 366.

Заступник Міністра

Олена КРАМАРЕНКО